

فصلنامه علمي يژوهشي

مهندسی مکانیک جامدات

بررسی عددی انتقال حرارت و جریان آرام نانوسیال آب–اکسید آلومینیم در ميكروكانال مستطيلي دندانهدار

داود طغرايي"، ، آرش كريميپور ، اميد على اكبري ، حبيب اله عالىپور ، مجيد زرين قلم

* نو ىسندە مسئول: Toghraee@iaukhsh.ac.ir

چکىدە

واژههای کلیدی

مبكر وكانال دندانهدار، نانوسيال، انتقال حرارت، ضريب اصطكاك.

٩۴	°/•٩/•٨	تاريخ ارسال:
٩۴	۶/۱۰/۲۳	تاريخ بازنگري:
٩٥	0/11/11	تاريخ پذيرش:

تحقیق حاضر در مورد اثرات ارتفاع دندانه در میکروکانال دندانهدار دو بعدی، بر روی پارامترهای انتقال حرارت و دینامیک سیالات محاسباتی جریان آرام نانوسیال آب-اکسید آلومینیم است. بررسیهای این تحقیق به صورت عددی با نرم افزار تجاری فلوئنت ۶/۳ برای اعداد رینولدز ۱۰ و ۱۰۰، برای چهار حالت مختلف ارتفاع دندانه انجام شده است. افزایش ارتفاع دندانههای داخلی یا مغشوشگرهای جریان، عملكرد انتقال حرارت جابجايي در ميكروكانال را به ميزان قابل توجهي افزايش مي-دهد. مشاهده می شود که نرخ انتقال حرارت در میکروکانال با افزایش ارتفاع دندانه و افزایش کسر حجمی نانو ذرات، بهبود می یابد. اما افزایش ارتفاع دندانه، باعث افزایش ضریب اصطکاک بزرگتر در مقایسه با میکروکانال با ارتفاع دندانه ثابت است. در این تحقیق برای همه حالات مختلف ارتفاع دندانه، تأثیر ارتفاع دندانه بر روی پارامترهای جریان سیال بررسی شده است. نتایج در قالب پروفیل های سرعت و دما، عدد ناسلت و کانتورهای تابع جریان و خطوط هم دما ترسیم می شوند.

- ۱- استاديار، دانشكده مهندسي مكانيك، دانشگاه آزاد اسلامي واحد خميني شهر، ايران، اصفهان.
  - ۲- استادیار، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، ایران، اصفهان.
- ۳- كارشناس ارشد، دانشكده مهندسي مكانيك، دانشگاه دانشگاه آزاد اسلامي واحد خميني شهر، ايران، اصفهان.
  - ۴- كارشناس ارشد، دانشكده مهندسي مكانيك، دانشگاه آزاد اسلامي واحد خميني شهر، ايران، اصفهان.
    - ٥- كارشناس ارشد، دانشكده مهندسي مكانيك، دانشگاه آزاد اسلامي واحد خميني شهر، ايران، اصفهان.

Numerical investigation of heat transfer and laminar $Water-Al_2O_3$ nanofluid flow in a rectangular Rib-Microchannel

Davood Toghraie^{1,*}, Omid Ali Akbari², Arash Karimipour³, Habibollah Alipour⁴, Majid zarringhalam⁵

* Corresponding Author: Toghraee@iaukhsh.ac.ir

Abstract:	Key words:
This paper numerically examines the laminar forced convection	Rib-microchannel,
of a water-Al ₂ O ₃ nanofluid flowing through a horizontal rib-	Nanofluid,
microchannel. The middle section of the down wall microchannel	Heat transfer,
is Affected by cold temperatures with a constant and uniform	Friction factor.
tempreture Tc. The middle section is also influenced by a	
transverse rib array. The effects of height rib in a two dimensional	
rib-microchannel on flow and heat transfer parameters of laminar	
water-Al ₂ O ₃ nanofluid are investigated. The characteristics of this	
research are numerically investigated by the commercial software	
Fluent 6.3 in a Reynolds number as Re=10 and Re=100. Four	
different states of hight rib are analyzed. Higher conventional	
internal ribs or increasing the turbulators can significantly	
improve the performances of the convective heat transfer within a	
microchannel. It is seen that larger height rib and volume fraction	
of nanoparticles corresponds more heat transfer rate; however the	
added high ribs can cause a larger friction factor than that in the	
corresponding microchannel by constant height rib. At present	
article the effect of height rib on the fluid flow parameters are	
also studied for all different states of it. The results show that the	
microchannel performs better heat transfers at higher values of the	
Reynolds numbers. For all values of the Reynolds numbers and	
volume fraction of nanoparticles considered in this study, the	
average Nusselt number on the middle section surface of the	
microchannel increases as the solid volume fraction increases.	
Variations of the solid volume fraction result in changes to the	
dimensionless temperature along the centreline and the	
temperature profile at different cross-sections of the	
microchannel. For all values of the Reynolds and height rib,s, the	
average Nusselt number on the middle section increases as the	
solid volume fraction increases. The Results are shown as	
velocity, temperature and Nusselt number profiles and isotherms	
and contours of streamlines.	

¹⁻ Assistant Professor, Department of Mechanical Engineering, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Iran

³⁻ MSc, Department of Mechanical Engineering, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Iran

²⁻ Assistant Professor, Department of Mechanical Engineering, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

⁴⁻ MSc, Department of Mechanical Engineering, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Iran

⁵⁻ MSc, Department of Mechanical Engineering, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Iran

۱ – مقدمه

افزایش انتقال حرارت یکی از زمینههای فعال و مهم در تحقيقات مهندسی است. امروزه رشد سريع فعاليتهای تحقیقاتی و کوچک سازی صنایع در زمینه انتقال حرارت، نیازمند روش های جدید با بازده بالا است. بهبود نرخ انتقال حرارت در دستگاههای حرارتی و صنایع کاربردی مانند خودروسازی، هوافضا، صنایع الکترونیکی، تبرید، فرآوری مواد، سلول.های سوختی و راکتورهای هستهای و غیره با انتخاب روشهای مناسب میتواند باعث مزیتهای فنی مهم و صرفهجویی قابل توجهی در کاهش هزینهها و کاهش آلاینده های زیست محیطی شود. اهمیت افزایش انتقال حرارت در صنایع و بهینهسازی بهتر اجزای انتقال دهنده گرما باعث شد مطالعات گستردهای توسط محققین در مورد انتقال حرارت در لولهها و کانالها و میکرولوله و میکروکانالها با استفاده از سیالات و نانوسیالات مختلف انجام پذیرد [۱–۳]. از جمله روش های غیرفعال موجود که در تحقیقات مهندسی و صنعتی کاربرد فراوان دارند، استفاده از سطوح آجدار و افزودنی های جامد در سیال عامل است که باعث بهبود ضريب هدايت حرارتى و ضريب انتقال حرارت جابجايى میشود [۴]. سطوح آجدار و زبری مصنوعی در صنایع و ابزارهای مختلف مانند اوپراتورها، کندانسورها، کانالهای خنک کننده پرههای توربین، مبدلهای حرارتی، گرم کنهای هوا از نوع خورشیدی کاربرد دارند [۵–۹]. هنگامی که سیال در یک کانال آجدار جریان می یابد با توجه به جدايي جريان و اتصال مجدد جريان بين دو دندانه متوالي، دندانه تمایل به شکستن زیر لایه آرام و ایجاد اغتشاش موضعي دارد، در نتيجه باعث تماس بيشتر سيال به سطح مي-شود و در نهایت مقاومت گرمایی در ناحیه نزدیک به سطح كاهش یافته و مكانیزم انتقال حرارت افزایش می یابد [۱۰]. وجود زبري باعث افزايش تلفات اصطكاكي مي شود. اين امر منجر به بالا بردن اغتشاش در منطقه نزدیک به سطح انتقال حرارت مي شود.

وانگ و ساندن [۱۱] تاکید کردند که انتقال حرارت موضعی به شکل دندانه وابسته است. ساها ۲ و همکاران [۱۲] به این نتیجه رسیدند که عدد ناسلت و ضریب اصطکاک با افزایش ارتفاع مغشوش کننده جریان و افزایش عدد رینولدز در کانالهای مربعی و مستطیلی و دایرهای با دندانههای نصب شده در دیواره های متقابل افزایش می یابد. لیوو و همکاران [۱۳] تجزیه و تحلیل عددی و تجربی برای بررسی انتقال حرارت و رفتار جریان سیال در کانال مستطیلی با آرایش دندانه متناوب در جهت جریان و نصب شده در یک طرف دیواره را انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که شتاب جریان و شدت اغتشاش مهم ترین عواملی هستند که ضریب انتقال حرارت را تحت تأثير قرار ميدهند. رايوو ً و همكاران [۱۴] در نتایج مطالعاتی و تجربی به بررسی نسبت گام به ارتفاع بهینه دندانه پرداختند و تحقیقات آنها نشان داد که نه تنها آرایش هندسه، بلکه شکل مغشوش کنندههای جریان نقش مهمی در افزایش نرخ انتقال حرارت دارد. مانکا^ه و همکاران [10] به تجزیه و تحلیل عددی بر روی جریان جابجایی هوا در کانالهای مربعی، مستطیل، سه گوش و ذوزنقهای پرداختند و به این نتیجه رسیدند که در رژیم مغشوش جریان سیال با افزایش عدد ناسلت و ضریب اصطکاک افزایش می یابد. پارک و چو² [۱۶] به بررسی تجربی اثرات اصطکاک و انتقال حرارت جریان مغشوش نانوسیال در یک لوله مدور با نانوذرات اکسید تیتانیوم و اکسید آلومینیم پرداختند. در این پژوهش آنها به این نتیجه رسیدند که افزایش غلظت نانوذره باعث افزایش عدد ناسلت می شود. مایگا^۷ و همکاران[۱۷] مزایای استفاده از نانوسیال را مورد بررسی قرار دادند، در این بررسی مشخص شد که استفاده از نانوذرات جامد باعث اثرات شدید تنش برشی بر روی دیواره است. ایزدی و همکاران [۱۸] جریان همرفت اجباری را در حالت آرام توسعه یافته در بین دو دایره متحدالمرکز را مورد

³ Liou

- ⁶ Park and Cho ⁷ Maiga

¹ Wang and Sunden

² Saha

⁴ Rau ⁵ Manca

بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که کسر حجمی نانوذرات تأثیر مهمی در پروفیلهای دمایی دارد و تأثیری بر روی سرعت بیبعد ندارد.

۲- بیان مسئله

تجزیه و تحلیل انجام شده بر روی یک میکروکانال دو بعدی دندانهدار، با وجود دو دندانه مستطيل شكل در سطوح داخلي است. به منظور بررسی انتقال حرارت، دینامیک سیالات محاسباتي جريان نانوسيال، مطالعه ميدان سرعت، دما و اثرات اصطکاک، در هر یک از حالتهای بررسی شده تغییرات پارامتر ارتفاع دندانهها مورد بررسی قرار می گیرد. شکل (۱) شماتیک میکروکانال دوبعدی بررسی شده در این تحقیق را نمایش میدهد. طول میکروکانالl=2.5mm و ارتفاع آن h=25μm است. طول میکروکانال بر روی دیواره پایینی به هفت قسمت مساوى تقسيم شده است. طول بي بعد ميكروكانال (L=1/h=100)، و ارتفاع بي بعد آن (H=h/h=1) است. طول بیبعد هر یک از قسمت.های ديواره پايينى (L/7=((l/7)/h)=14.28 است. به ديواره پایینی میکروکانال در نواحی وسط دیواره به طول5L/7 دمای ثابت T_c=293K اعمال می شود. دیواره بالایی میکروکانال به طول L و دیواره پایینی به طول L/7 از طرفین چپ و راست عايق است.

$$T_{h} \& u_{c} \xrightarrow{\qquad \qquad } H = 0$$

$$U = 1 \xrightarrow{\qquad \qquad } V = 0$$

$$V = 0$$

دمای سیال ورودی به میکرو کانال T_h=303K است. جریان در حالت آرام برای اعداد رینولدز ۱۰ و ۱۰۰ بررسی می شود. سیال عامل آب و پودر اکسید آلومینیم (Al₂O₃) با کسر حجمی ۲۰۰ و ۴ درصد است. خواص ترموفیزیکی سیال پایه و نانوذرات پودر آلومینیم در جدول (۱) ارایه شده است.

جدول ۱- خواص ترموفيزيكي سيال پايه و نانوذره جامد [۱۹].

Material	Pr	ρ (kg/m ³)	Cp (J/kgK)	K (W/m.K)
Pure Water	۶/۲	997/1	4119	•/۶١٣
AL_2O_3	-	341.	٧٦٥	۴.

هر یک از حالتهای بررسی شده ۱،۲،۳ و۴ با توجه به شکل (۱) بر اساس پارامتر ارتفاع دندانه، در جدول (۲) نشان داده شدهاند.

جدول ۲- حالتهای بررسی شده ارتفاع دندانه در این تحقیق

Case	L(mm)	h(mm)	α_1	α_2
(1)			٠/٢	۰/۲
(7)	۲/۵	۲۵× ۱۰ -۳	۰/٣	۰/۳
(٣)			٠/٢	۰/۳
(۴)			۰/٣	۰/۲

در این بررسی جریان دوبعدی، تراکم ناپذیر، نیوتونی، آرام و تک فازی و خواص نانوسیال با دما ثابت فرض میشود. سیال در نواحی ورودی میکروکانال با سرعت یکنواخت وارد شده و شکل نانوذرات به طور یکنواخت و کروی شکل فرض میشود.

۳- فرمول بندی

معادلات بیبعد حاکم شامل معادلات پیوستگی، ممنتوم و انرژی است که برای حالت دائم و آرام در مختصات کارتزین حل میشوند.

$$\frac{\partial U}{\partial X} + \frac{\partial V}{\partial Y} = 0$$
(1)
$$U = \frac{\partial U}{\partial X} + \frac{\partial U}{\partial Y} = 0$$
(1)

$$U \frac{\partial X}{\partial X} + V \frac{\partial Y}{\partial Y} = -\frac{\partial X}{\partial X} + \frac{\int m}{\rho_{\rm nf}} v_{\rm f} \frac{\partial V}{\partial x} + \frac{\partial Y^2}{\partial Y^2}$$
(Y)

$$U\frac{\partial \mathbf{v}}{\partial \mathbf{X}} + V\frac{\partial \mathbf{v}}{\partial \mathbf{Y}} = -\frac{\partial \mathbf{r}}{\partial \mathbf{Y}} + \frac{\mu_{\text{nf}}}{\rho_{\text{nf}}v_{\text{f}}}\frac{1}{\text{Re}}\left(\frac{\partial \mathbf{v}}{\partial \mathbf{X}^2} + \frac{\partial \mathbf{v}}{\partial \mathbf{Y}^2}\right) \qquad (\texttt{\texttt{f}})$$

$$U\frac{\partial \theta}{\partial X} + V\frac{\partial \theta}{\partial Y} = \frac{\alpha_{\rm nf}}{\alpha_{\rm f}} \frac{1}{{\rm Re}{\rm Pr}} \left(\frac{\partial^2 \theta}{\partial X^2} + \frac{\partial^2 \theta}{\partial Y^2}\right) \tag{(7)}$$

Nu(X) =
$$\frac{k_{eff}}{k_{f}} \left(\frac{\partial \theta}{\partial Y} \right)_{Y=0}$$
 (14)

برای محاسبه عدد ناسلت موضعی در عرض دندانهها از رابطه زیر استفاده می کنیم،

$$Nu(\mathbf{Y}) = \frac{k_{eff}}{k_{f}} \left(\frac{\partial \theta}{\partial X}\right)_{X=0}$$
(10)

برای محاسبه عدد ناسلت متوسط در طول هر قسمت افقی از دیواره پایینی از رابطه زیر استفاده میکنیم،

$$Nu_{m} /_{X} = \frac{1}{(L/7)} \int_{nL/7}^{(n+1)L/7} Nu(X) dX ;$$

$$n = 1, 2, 3, 4, 5$$
(19)

برای محاسبه عدد ناسلت متوسط در عرض هر یک از دندانهها از رابطه زیر استفاده میکنیم،

$$Nu_{m} / Y = \frac{1}{(\alpha_{n}H)} \int_{0}^{\alpha_{n}H} Nu(Y) dY$$
; $n = 1, 2$ (1V)

عدد ناسلت کل برای بر روی سطح هر دندانه برابر است با، $Nu_{m_{total}} = Nu_{m}\,{}_{/_{X}} + Nu_{m}\,{}_{/_{Y}} \tag{1A}$

$$C_{f} = \frac{\tau_{w}}{\frac{1}{2}\rho u_{ave}^{2}} ; \quad \mu = \mu_{f} \& \rho = \rho_{f} \& u_{ave} = u_{c}$$
(14)

$$C_{f}(X) = \frac{2}{Re} \left(\frac{\partial U}{\partial Y} \right)_{Y=0}$$

$$(Y \cdot)$$

$$C_{f}(Y) = \frac{2}{Re} \left(\frac{\partial V}{\partial X} \right)_{X=0}$$
(Y1)

$$C_{f^{m}}/Y = \frac{1}{(\alpha_{n}H)} \int_{0}^{\alpha_{n}H} C_{f}(Y) dY$$
; $n = 1, 2$ (YW)
by the second sec

$$C_{f^{m_{total}}} = C_{f^{m}} /_{X} + C_{f^{m}} /_{Y}$$
(YF)

$$\begin{split} X &= \frac{x}{h} \qquad Y = \frac{y}{h} \qquad V = \frac{v}{u_c} \\ \theta &= \frac{T - T_c}{T_h - T_c} \qquad U = \frac{u}{u_c} \qquad H = \frac{h}{h} = I \qquad (a) \\ Re &= \frac{u_c h}{v_f} \qquad Pr = \frac{v_f}{\alpha_f} \qquad P = \frac{\overline{P}}{\rho_{nf} {u_c}^2} \\ \text{Ic} (p_{nf} = (I - \phi)\rho_f + \phi \rho_s \qquad (f) \end{split}$$

$$\mu_{\rm nf} = \frac{\mu_{\rm f}}{\left(1 - \varphi\right)^{2.5}} \tag{V}$$

$$\alpha_{\rm nf} = \frac{K_{\rm eff}}{\left(\rho C_{\rm p}\right)_{\rm nf}} \tag{A}$$

$$\left(\rho C_{p}\right)_{nf} = (I - \phi)\left(\rho C_{p}\right)_{f} + \phi\left(\rho C_{p}\right)_{s} \tag{9}$$

برای محاسبه ضریب هدایت گرمایی موثر نانوسیال برای سوسپانسیونهایی که دارای ذرات کروی شکل هستند، از رابطه پاتل و همکاران [۲۲]، استفاده می شود،

$$k_{eff} = k_f \left[I + \frac{k_s A_s}{k_f A_f} + ck_s Pe \frac{A_s}{k_f A_f} \right]$$
(1.)

$$\frac{A_s}{A_f} = \frac{d_f}{d_s} \frac{\varphi}{1 - \varphi} \tag{11}$$

$$Pe = \frac{u_s d_s}{\alpha_f}$$
(1Y)

در روابط (۱۱) و (۱۲) قطر مولکول آب برابر با d_f =2Å و قطر مولکول نانو ذره آلومینیم برابر با d_s =50nm است. پارامتر u_s سرعت براونی ناشی از حرکت تصادفی نانوذرات جامد است و با فرمول زیر محاسبه می شود،

$$u_{s} = \frac{2\kappa_{b}T}{\pi\mu_{f}d_{s}^{2}}$$
(19)

14.29

28.58

42.87

57.16

حالت (٢)

می کند و انتقال حرارت بین سیال و سطوح دندانهدار اتفاق

100

85.74

71.45

میافتد. میزان انتقال حرارت بین سیال و سطح دندانهدار با كاهش عدد رينولدز افزايش مييابد. دليل اين رفتار ناشي از این است که در عدد رینولدز پایین تر، سیال گرم مدت بیشتری با سطح سرد در تماس است. با افزایش ارتفاع دندانه، به علت اختلاط بهتر جريان انتقال حرارت افزايش مى يابد. وجود دندانه ها در طول ميكر وكانال مانند اغتشاش -گر عمل می کنند و باعث کاهش گرادیان دما در بین سطح و سيال مي شود و نهايتاً باعث افزايش انتقال حرارت مي شود. در کل با افزایش سطح انتقال حرارت ناشی از افزایش ارتفاع دندانه، و افزایش درصد حجمی نانوذره نرخ انتقال حرارت افزایش می یابد. شکل (۳) مقادیر عدد ناسلت موضعی در راستای طول بی بعد میکروکانال برای آب خالص و نانو سیال آب-اکسید آلومینیم در کسر حجمی ۲،۰ و ۴ درصد بر روی دیواره پایینی میکروکانال نمایش میدهد. این نتایج برای اعداد رینولدز ۱۰ و ۱۰۰ برای حالتهای ۱ تا ۴ نشان داده شده است. مشاهده می شود که نانوسیال عدد ناسلت بالاتری نسبت به آب خالص برای اعداد رینولدز ۱۰ و ۱۰۰ برای کلیه حالتهای ۱ تا ۴ دارد. دلیل این افزایش ناشی از وجود نانو ذرات با هدایت حرارتی بالاتر و تأثیر حرکت براونی در محاسبه ضریب هدایت حرارتی نانوسیال است. وجود دندانه در افزایش عدد ناسلت عامل دیگری میباشد که در نواحی دندانهدار باعث افزایش ناگهانی عدد ناسلت است. عامل اصلی این افزایش ناشی از اختلاط بهتر لایه های سیال بین نواحی سرد و گرم است. با برخورد سیال به دندانه لایه مرزی حرارتی در راستای حرکت سیال قبل از برخورد به دندانه، از بین میرود که خود دلیل دیگر افزایش نرخ انتقال حرارت است.

دمای بی بعد در طول میکروکانال به علت کاهش عدد رینولدز، افزایش کسر حجمی نانوذرات و وجود دندانهها در مسیر حرکت سیال کاهش می یابد. شکل (۵) سرعت بی بعد خط مرکزی جریان در طول میکروکانال را نشان می دهد. سرعت بی بعد جریان در نواحی دندانه دار افزایش می یابد. این افزایش ناشی از کوچک شدن مقطع عبور سیال عامل در میکروکانال به علت وجود دندانه است. این تغییرات در عدد رینولدز ۱۰۰ نسبت به عدد رینولدز ۱۰ کمتر است. علت آن ناشی از انطباق پذیری بهتر جریان با سطح دندانه دار میکروکانال در

های ۱ تا ۴ برای اعداد رینولدز ۱۰ و ۱۰۰

در اعداد رینولدز پایین جریان تمایل دارد، شکل سطح تماس را به خودش بگیرد و مانند یک خط جریان عمل کند. می-توان گفت با کاهش عدد رینولدز سیال فرصت بیشتری در طول میکروکانال جهت انتقال حرارت با سطح دندانهدار دارد. با افزایش کسر حجمی نانوذرات مکانیزمهای انتقال حرارت نانوذرات تقویت میشود. وجود دندانهها در مسیر حرکت سیال و افزایش ارتفاع دندانهها، باعث از بین رفتن، و تشکیل دوباره لایه مرزی حرارت در نواحی دندانهدار است. پارامترهای فوق باعث کاهش دمای بی بعد در طول میکروکانال و اختلاط بهتر لایههای سیال، و در نهایت باعث افزایش انتقال حرارت میشوند. شکل (۶) نمودار عدد ناسلت متوسط در حالتهای ۱ تا ۴ برای اعداد رینولدز ۱ و ۱۰۰ را

با افزایش عدد رینولدز، کسر حجمی نانوذرات جامد و ارتفاع دندانه میزان عدد ناسلت متوسط افزایش مییابد. میزان افزایش عدد ناسلت در عدد رینولدز ۱۰ نسبت به عدد رینولدز ۱۰۰ برای کلیه حالات ۱ تا ۴ دارای تغییرات بیشتری است. با افزایش عدد رینولدز تغییرات عدد ناسلت کاهش مییابد. نمودار شکل (۷) میزان ضریب اصطکاک متوسط در حالتهای ۱ تا ۴ روی دیواره ی بالایی و پایینی میکروکانال کاهش تعداد دندانه ضریب اصطکاک متوسط کاهش می-را نشان میدهد. مشاهده میشود با افزایش عدد رینولدز و است. همچنین با کاهش عدد رینولدز سیال با سطوح دندانهدار برای تماس با سطح دارد و اثرات تنش برشی بین سیال و سطوح دندانهدار در لایه ی سیال نزدیک به سطح، بیشتر احساس میشود. با کاهش ارتفاع دندانه سطح تماس سیال و

دندانه کاهش مییابد. با بزرگ تر شدن سطح مقطع جریان به علت کاهش ارتفاع دندانه، مؤلفههای سرعت سیال کمتر دچار تغییر میشوند، و نهایتاً با توجه به عوامل فوق ضریب اصطکاک کاهش مییابد.

با کاهش ارتفاع دندانه سطح تماس سیال و دندانه کاهش می-بابد. با بزرگتر شدن سطح مقطع جریان به علت کاهش ارتفاع دندانه، مؤلفههای سرعت سیال کمتر دچار تغیر میشوند و نهایتاً با توجه به عوامل فوق ضریب اصطکاک کاهش می یابد. این موضوع در نمودار شکل (۷) در مقایسه ضریب اصطکاک برای دیواره بالایی (بدون دندانه) و دیواره پایینی (دندانه دار) قابل مشاهده است. شکل (۸) عدد پوازیه در طول میکروکانال، برای کلیه حالتهای ۱ تا ۴ در عدد رینولدز ۱۰ را نشان میدهد. میزان تغییرات عدد پوازیه در نواحی قبل و بعد از دندانه قابل ملاحظه است. دلیل آن ناشی از تغییرات سرعت و ضریب اصطکاک در این نواحی است. با افزایش ارتفاع دندانه تغییرات عدد پوازیه افزایش مییابد. تغییرات عدد یوازیه در ناحیهی طول ورودی میکروکانال بدون تغییر میباشد. دلیل آن ناشی از این است که در نواحی ورودی میکروکانال، تمام حالتها داری شرایط یکسان از نظر تماس با سطح میکروکانال هستند.

شکل۸- نمودار تغییرات عدد پوازیه در راستای طول بی بعد میکرو کانال میکرو برای حالتهای ۱ تا ۴ در عدد رینولدز ۱۰

این موضوع در مقایسه ضریب اصطکاک برای دیواره بالایی (بدون دندانه) و دیواره پایینی (دندانه دار) قابل مشاهده است. شکل (۹) نمودار عدد پوازیه در طول میکروکانال، برای کلیه حالتهای ۱ تا ۴ در عدد رینولدز ۱۰۰ را نشان میدهد. در نواحی بدون دندانه میزان تغییرات عدد پوازیه در عدد رینولدز ۱۰ در مقایسه با عدد رینولدز ۱۰۰ بیشتر است. در نواحی قبل و بعد از دندانهها میزان تغییرات عدد پوازیه در عدد رینولدز ۱۰۰ در مقایسه با عدد رینولدز ۱۰بیشتر است. دلیل آن ناشی تغییرات سرعت و ضریب اصطکاک در این نواحی است و با افزایش ارتفاع دندانه این تغییرات افزایش مییابد. شکل (۱۰) نمودار عدد پوازیه در راستای دیواره بالایی میکروکانال را نشان میدهد. با توجه شکل مشاهده می شود مقدار عدد پوازیه در راستای ارتفاع دندانهها با افزایش عدد رینولدز و افزایش ارتفاع دندانه افزایش می یابد. این تغییرات عدد پوازیه در راستای طول دیواره بالایی میکروکانال را تحت تأثیر قرار میدهد. در نواحی با گرادیان سرعت بالاتر مثل نواحی قبل و بعد از دندانه این تغییرات در اعداد رینولدز ۱۰۰ و ۱۰ آشکارتر است.

شکلهای (۱۲) و (۱۳) نمودار تغییرات دمای بیبعد در راستای طول میکروکانال، در مقاطع مختلف میکروکانال در حالات ۱ تا ۴ برای اعداد رینولدز ۱۰ و ۱۰۰ نشان میدهد. برای کلیه حالتها در عدد رینولدز ۱۰ با مقایسه شکلهای (۱۲) و (۱۳) مشاهده میشود با کاهش عدد رینولدز و افزایش درصد حجمی نانوذرات و نزدیک شدن به سطح مقطع خروج میکروکانال، میزان دمای بیبعد سیال گرم کاهش مییابد.

شکل ۱۰-نمودار عدد پوازیه در راستای طول بی بعد میکرو کانال در دیواره بالایی برای حالات ۲ تا ۴ در اعداد رینولدز ۱۰ و ۱۰۰ طول شکل (۱۱) تغییرات ضریب اصطکاک در راستای طول میکرو کانال، در حالات ۴،۲ برای اعداد رینولدز ۱۰ و ۱۰۰ را نشان میدهد. مشاهده میشود با افزایش ارتفاع دندانه، ضریب اصطکاک افزایش ناگهانی دارد. با افزایش عدد رینولدز این تغییرات به صورت مقطعی بیشتر میشود، که علت آن ناشی از افزایش سرعت سیال است. مشاهده میشود ضریب اصطکاک در حالات ۲ و ۴ در رینولدزهای پایین تر (عدد رینولدز ۱۰) در طول میکروکانال حدود ۱۰ برابر بیشتر از رینولدز بالاتر (عدد رینولدز ۱۰) است.

شکل ۱۲-نمودار تغییرات دمای بیبعد در راستای طول بی بعد میکروکانال در مقاطع مختلف میکروکانال برای حالتهای ۱ تا ۴ در عدد رینولدز ۱۰

جدول ۳- مقادیر عدد ناسلت متوسط برای حالتهای ۱ تا ۴ برای اعداد

Re	Case		Num	
	-	φ=•	φ=•/۲	φ=•/۴
۱۰	(1)	۵/۳۱	۵/۳۴	۵/۳۶
۱۰۰		۱۷/۷۰	۱۸/۶۸	19/9V
۱.	(٢)	۵/۴۸	۵/۵۱	۵/۵۲
۱۰۰		۱۸/۸۳	19/10	Y./M
۱۰	(۳)	۵/۳۶	٥/٣٩	0/4.
۱۰۰		١٨/٢٢	19/77	۲۰/۲۶
۱۰		0/44	۵/۴۷	۵/۴۹
۱۰۰	(۴)	11/11	19/27	۲۰/۳۳

با توجه به مقادیر به دست آمده در جدول میزان عدد ناسلت متوسط در عدد رینولدز ۱۰ برای کلیه حالات مختلف ارتفاع دندانه و کسر حجمیهای متفاوت نانوذره، دارای تغییرات کمتری است و این مقدار در عدد رینولدز ۱۰۰ دارای تغییرات بیشتری است که علت آن ناشی از افزایش سرعت سیال در رینولدزهای بالاتر و تقویت مکانیزمهای انتقال حرارت نانوذرات با افزایش درصد حجمی نانوذرات معلق در سیال پایه است. جدول (۴) مقادیر ضریب اصطکاک متوسط برای حالتهای ۱ تا ۴ برای اعداد رینولدز ۱۰۰ در دیواره

بالایی و پایینی میکروکانال را نشان میدهد. این مقدار در عدد رینولدز ۱۰ حدود ۱۰ برابر نسبت به حالت عدد رینولدز ۱۰۰ است. در عدد رینولدز پایین تر به دلیل این که سیال در طول میکروکانال با دیواره بالایی و پایینی مدت بیشتری در تماس است و در رینولدز بالاتر به علت سرعت مقدار ضریب اصطکاک در عدد رینولدز ۱۰۰ در مقایسه با مقدار ضریب اصطکاک در عدد رینولدز ۱۰۰ در مقایسه با عدد رینولدز ۱۰ دارای مقدار کمتری است. افزایش ارتفاع دندانه نیز باعث افزایش سطح تماس سیال و سطح می شود که در نهایت باعث افزایش ضریب اصطکاک متوسط دیواره می شود. مقدار ضریب اصطکاک متوسط در دیواره بدون می شود. مقدار ضریب اصطکاک متوسط در دیواره بدون می شود. مقدار ضریب اصطکاک متوسط در دیواره بدون باعث افزایش ضریب اصطکاک در مقایسه با سطوح بدون دندانه می شود.

جدول ۴- مقادیر ضریب اصطکاک متوسط برای حالتهای ۱ تا ۴ برای اعداد رینولدز ۱۰و ۱۰۰ در دیواره بالایی و پایینی میکروکانال

Re	Case	$Cf_m(\phi=\cdot)$	$C_{f m} (\phi = \cdot)$
		Down wall	Top wall
١٠		1./22	1/4.
۱۰۰	(1)	•/٩۶	•/14
۱.	<i>6</i> .3	11/81	1/07
١٠٠	(٢)	1/11	•/19
۱.	(***)	1./91	1/49
۱۰۰	(٢)	۱/۰۵	•/10
۱.		۱۰/۹۱	1/49
۱۰۰	(*)	۱/۰۵	•/10

٥-نتيجه گيري

در بررسی های انجام شده در این تحقیق می توان دریافت، با افزایش ارتفاع دندانه و افزایش درصد حجمی نانوذرات و افزایش عدد رینولدز می توان نرخ انتقال حرارت را افزایش داد. اما از طرفی وجود دندانه در مسیر حرکت جریان باعث به وجود آمدن گرادیان سرعت و افزایش سطح تماس می شود، که باعث افزایش ضریب اصطکاک متوسط است. وجود

نانوذرات تأثیر چندانی بر روی پارامترهای هیدرودینامیکی مانند سرعت سیال ندارد و فقط تغییراتی در خطوط جریان در نواحی ورودی میکروکانال ایجاد میکند. در اعداد رینولدز پایین تر میزان انتقال حرارت بین سطح و سیال افزایش می یابد و سیال فرصت بیشتری برای مبادله گرما به سطح دارد. از طرفی تماس بیشتر سیال با سطح، باعث افزایش ضریب اصطکاک می شود.

٦-علائم و اختصارات

А	سطح مقطع (m ²)
C_{f}	ضريب اصطكاك
C _f Re	عدد پوازيه
C _p	ظرفیت گرمای ویژه(J/kg K)
D	قطر (m)
G	شتاب گرانش(m/s ²)
h, l	ار تفاع و طول میکروکانال(m)
H=h/h	ارتفاع بيبعد ميكروكانال
L=l/h	طول بىبعد ميكروكانال
Κ	ضريب هدايت
	حرارتى(W/m.K)
Nu	عدد ناسلت
Р	فشار (Pa)
$Pe=(u_sd_s/\alpha_f)$	عدد پکلت
$Pr=v_f/\alpha_f$	عدد پرانتل
Re= $\rho_f u_c h/\mu_f$	عدد رينولدز
Т	دما(K)
u, v	سرعت طولي و عرضي(m/s)
u _c (m/s)	سرعت ورودي جريان(m/s)
u _s (m/s)	سرعت بروانی(m/s)
$(U, V) = (u/U_0, v/$	سرعت بيبعد طولي و
U ₀)	عرضی (m/s)
(X, Y) = (x/h, y/h)	طول و عرض بیبعد
	٦-1-علائم يوناني
α	ضريب پخش حرارتي)
	m^2/s)

- [4] Choi, S.U.S., Nanofluids: from vision to reality through research, *J. Heat Transf.* 131 (2009) 1-9.
- [5] Webb, R.L., Advances in shell side boiling of refrigerants, *J. Inst. Refrig.* 87 (1991) 75-86.
- [6] Webb, R.L., and Robertson, G.F., Shell-side evaporators and condensers used in the refrigeration industry, in: R. K. Shah, E. C. Subbarao, R.A. Mashelkar (Eds.), *Heat Transfer Equipment Design*, Hemisphere Pub. Corp, Washington, 1988, pp.559-570.
- [7] Jaber, M.H., Webb, R.L., Stryker, P., An experimental investigation of enhanced tubes for steam condensers, *ASME Paper*, (1991) 1-8.
- [8] Sunden, B., and Xie, G., Gas turbine blade tip heat transfer and cooling: a literature survey, *Heat Transf. Eng*, 31 (2010) 527-554.
- [9] Karwa, R.S.C., Solanky, J., Saini, S., Thermo-hydraulic performance of solar air heaters having integral chamfered rib roughness on absorber plates, *Energy*, 26 (2001) 161-176.
- [10] Lee, C. K., and Abdel Moneim, S. A., Computational analysis of heat transfer in turbulent flow past a horizontal surface with a 2-D ribs, *Int. Commun. Heat Mass Transf*, 26 (2001) 161-170.
- [11] Wang, L., and Sunden, B., Experimental investigation of local heat transfer in a square duct with variousshaped ribs, *Int. J. Heat Mass Transf.* 43 (2006) 759-766.
- [12] Saha, S. K., Thermal and friction characteristics of turbulent flow through rectangular and square ducts with transverse ribs and wire-coil inserts, *Exp. Therm. Fluid Sci.* 34 (2010) 575-589.
- [13] Liou, T. M., Hwang, J. J., Chen, S.H., Simulation and measurement of enhanced turbulent heat transfer in a channel with periodic ribs on one principal wall, *Int. J. Heat Mass Transf.* 36 (1993) 507-517.

ثابت بولتز من (J/K) ثابت بولتز من

و بسکوزيته ديناميکې (Pa. s)

دمای بی بعد θ=(T-T_C)/(T_H-T_C)

- ρ (kg/m³)چگالی
- ويسكوزيته سينماتيكي(m²/s) 0

مراجع

- [1] Karimipour, A., Alipour, H., Akbari, O.A., Toghraie Semiromi, D. and Esfe, M.H, Studying the effect of indentation on flow parameters and slow heat transfer of water-silver nanofluid with vrying volume fraction in a rectangular Two-Dimensional microchannel. *Indian Journal of Science and Technology*, Vol 8(15), 5 1 7 07, July (2015).
- [2] Nasiri, M., Etemad, S.Gh., Bagheri, R, Experimental heat transfer of nanofluid through an annular duct. *International Communications in Heat and Mass Transfer*, 38 (2011) 958–963.
- [3] Karimipour, A., Nezhad, A.H., D'Orazio, Shirani. A., E. Investigation of the gravity effects on the mixed convection heat transfer in microchannel using lattice a Boltzmann method. Int. J. Therm. Sci. 54 (2012) 142-152.

stretching sheet. *Nuclear Engineering and Design*, 249 (2012): 248-255.

- [20] Aminossadati S. M., Ghasemi B., "Natural Convection Cooling of a Localised Heat Source at the Bottom of a Nanofluid-Filled Enclosure, *European Journal of Mechanics B/Fluids*, No. 28,2009, pp. 630-640.
- [21] Brinkman, H.C. The Viscosity of Concentrated Suspensions and Solution, *J. Chem. Phys.*, vol. 20, pp. 571–581, 1952.
- [22] Patel, H. E., Sundararajan, T., Pradeep, T., Dasgupta, A., Dasgupta, N., and Das, S.K.A Micro-Convection Model for Thermal Conductivity of Nanofluids, *Pramana — J. Phys*, vol. 65, no. 5, pp. 863–869, 2005

- [14] Rau, G., Cakan, M., Moeller, D., Arts, T., The effect of periodic ribs on the local aerodynamic and heat transfer performance of a straight cooling channel, J. Turbomach. 120 (1998) 368-375.
- [15] Manca, O., Nardini, S., Ricci, D., Numerical investigation of air forced convection in channels with differently shaped transverse ribs, *Int. J. Numer. Method Heat Fluid Flow*, 21 (2010) 618 639.doi:10.1108/09615531111135855.
- [16] Park, B.C., Cho, Y.I., Hydrodynamic and heat transfer study of dispersed fl uids with submicron metallic oxide particles, *Exp. Heat Transf*, 11 (1998) 151-170.
- [17] Maiga, S.E.B., Nguyen, C.T., Galanis, N., Roy, G., Heat transfer behaviours of nanofluids in a uniformly heated tube, *Superlattices Microstruct*. 35 (2004) 543.
- [18] Izadi, M., Behzadmehr, A., Jalali-Vahida, D., Numerical study of developing laminar forced convection of a nanofl uid in an annulus, *Int. J. Therm. Sci.* 48 (2009) 2119-2129.
- [19] Mahdy, A., Unsteady mixed convection boundary layer flow and heat transfer of nanofluids due to